

eul_wid: lgi-bi

Φίλων ὁ Ἀλεξανδρεὺς · Philo of Alexandria

On Providence

Περὶ Προνοίας

Period: Ἑλληνιστική Hellenistic
Dialect: Κοινή φιλοσοφική Philosophical Koine
Domain: Φιλοσοφία Philosophy
Format: Πραγματεία Treatise
Affiliation: Jewish

Prov 1 t DE PROVIDENTIA (EUS. PRAEP. EVANG. VII. 21, 336b—337a) Περὶ δὲ τοῦ ποσοῦ τῆς οὐσίας, εἰ δὴ γέγονεν ὄντως, ἐκεῖνο λεκτέον.

Prov 1 l ἐστοχάσατο πρὸς τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν ὁ Θεὸς αὐταρκεστάτης ὕλης ὡς μήτ' ἐνδέοι μήθ' ὑπερβάλλοι. καὶ γὰρ ἄτοπον ἦν τοῖς μὲν κατὰ μέρος τεχνίταις, ὅποτε τι δημιουργοῖεν, καὶ μάλιστα τῶν πολυτελῶν, τὸ ἐν ὕλαις αὐταρκες σταθμῆσθαι, τὸν δ' ἀριθμούς καὶ μέτρα καὶ τὰς ἐν τούτοις ἰσότητας ἀνευρηκότα μὴ φροντίσαι τοῦ ἱκανοῦ. λέξω δὴ μετὰ παρρησίας, ὅτι οὐτ' ἐλάττονος οὔτε πλείονος οὐσίας ἔδει τῷ κόσμῳ πρὸς κατασκευὴν, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐγένετο τέλειος, οὐδ' ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσιν ὁλόκληρος· εὖ δὲ δεδημιουργημένος ἐκ τελείας οὐσίας ἀπετελέσθη· πανσόφου γὰρ τὴν τέχνην ἴδιον, πρὶν ἄρξασθαι τινος κατασκευῆς, τὴν ἱκανὴν ἰδεῖν ὕλην. ἄνθρωπος μὲν οὖν κἂν εἰ τῶν ἄλλων τὴν ἐπιστήμην διαφέρει, μὴ δυνάμενος κατὰ τὸ παντελὲς ἐκφυγεῖν τὴν συγγενὴ τῶν θνητῶν πλάνην, ἀπατῶτο ἂν ἴσως περὶ τὴν ποσότητα τῆς ὕλης, ὅποτε τεχνιτεύοι· τότε μὲν ὡς ἐλάττονι προστιθέναι, τότε δὲ ὡς περιττῆς ἀφαιρεῖν· ὁ δὲ πηγὴ τις ὦν ἐπιστημῶν, ἐνδέον ἢ περιττεῦον οὐδὲν ἔμελλεν ὑποβάλλεσθαι, μέτροις ἅτε χρώμενος εἰς ἀκρίβειαν ὑπερφυῶς πεπονημένοις ἅπασιν ἐπαινετοῖς. ὁ δὲ βουλόμενος ἄλλως ὑθλεῖν οὐκ ἂν φθάνοι καὶ τὰ πάντων ἔργα τῶν τεχνιτῶν ἀντία τιθέμενος, ὡς ἄμεινον τῆς κατασκευῆς ἐπιλαχόντα προσθέσει τινὸς ἢ μειώσῃ τῶν ἐν ὕλαις, ἀλλὰ γὰρ σοφιστείας μὲν ἔργον εὐρεσιλογεῖν, σοφίας δὲ ἕκαστα διερευνᾶν τῶν ἐν τῇ φύσει. DE PROVIDENTIA (EUS. ^[30]

Prov 2 t PRAEP. EVANG. VIII. 14, 386—399) Κατασκευάζει δὲ τὸν λόγον τοῦτον τὸν τρόπον· Πρόνοιαν εἶναι λέγεις ἐν τῷ τῶν πραγμάτων ταραχῇ καὶ συγχύσει· τί γὰρ τῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον διατέτακται; τί μὲν οὖν οὐκ ἀταξίας γέμει καὶ φθορᾶς; ἢ μόνος ἀγνοεῖς, ὅτι τοῖς μὲν κακίστοις καὶ πονηροτάτοις ἄφθονα ἐπικωμᾷ τὰ ἀγαθὰ, πλοῦτος, εὐδοξία, τιμαὶ παρὰ τοῖς πλήθεσιν· ἡγεμονία πάλιν, ὑγεία, εὐαισθησία, κάλλος, ἰσχύς, ἀπόλαυσις ἡδονῶν ἀκώλυτος, διὰ τε παρασκευῶν περιουσίαν καὶ διὰ τὴν εἰρηνικωτάτην σώματος εὐμοιρίαν; οἱ δὲ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς ἀπάσης ἐρασταὶ τε καὶ ἀσκηταὶ πάντες εἰσὶν, ὀλίγου δέω φάναι, πένητες, ἀφανεῖς, ἄδοξοι, ταπεινοί; Ταῦτα εἰς ἀνασκευὴν καὶ μυρία ἄλλα πλείω τούτων εἰπὼν, ἐξῆς ἐπιλύεται τὰς ἀντιθέσεις διὰ τούτων. ^[10]

Prov 2 2

Οὐ τύραννος ὁ Θεός, ὡμότητα καὶ βίαν καὶ ὅσα δεσπότης ἀνημέρου ἀρχῆς ἔργα ἐπιτετηδευκώς, ἀλλὰ βασιλεὺς ἡμερον καὶ νόμιμον ἀνημμένος ἡγεμονίαν, μετὰ δικαιοσύνης τὸν σύμπαντα οὐρανόν τε καὶ κόσμον βραβεύει. ^[5]

Prov 2 3 βασιλεῖ δὲ οὐκ ἔστι πρόσρησις οἰκειοτέρα πατρός. ὁ γὰρ ἐν ταῖς συγγενείαις πρὸς τέκνα γονεῖς, τοῦτο βασιλεὺς μὲν πρὸς πόλιν, πρὸς δὲ κόσμον ὁ Θεός, δύο κάλλιστα φύσεως θεσμοῖς ἀκινήτοις ἀδιαλύτῳ ἐνώσει ἀρμοσάμενος, τὸ ἡγεμονικὸν μετὰ τοῦ κηδεμονικοῦ. καθάπερ οὖν τῶν ἀσώτων υἱέων οὐ περιορῶσιν οἱ τοκέες, ἀλλὰ τῆς ἀτυχίας οἶκτον λαμβάνοντες περιέπουσι καὶ τημελοῦσι, νομίζοντες ἐχθρῶν ἀσπόνδων ἔργον εἶναι κακοπραγίαις ἐπεμβαίνειν, φίλων δὲ καὶ συγγενῶν ἐπελαφρίζειν τὰ πταίσματα. ^[5]

Prov 2 5 πολλάκις δὲ καὶ τούτοις μᾶλλον ἢ τοῖς σώφροσιν ἐπιδαψιλευόμενοι χαρίζονται, σαφῶς εἰδότες, ὡς ἐκείνοις μὲν ἄφθονος εἰς εὐπορίαν ἀφορμὴ πάρεστιν ἢ σωφροσύνη, τοῖς δ' ἐλπίς μία οἱ γονεῖς, ἧς εἰ σφαλεῖεν, ἀπορήσουσι καὶ τῶν ἀναγκαίων.

Prov 2 6 τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Θεός, λογικῆς συνέσεως πατήρ ὢν, ἀπάντων μὲν τῶν λογισμοῦ μεμοιραμένων κήδεται, προμηθεῖται δὲ καὶ τῶν ὑπαιτίως ζώντων, ἅμα μὲν καιρὸν εἰς ἐπανόρθωσιν αὐτοῖς διδούς, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἴλεων φύσιν αὐτοῦ μὴ ὑπερβαίνων, ἧς ὁπαδὸς ἀρετῇ καὶ φιланθρωπία γέγονεν, ἐπαξία τὸν θεῖον περιπολεῖν κόσμον. Ἐνα μὲν δὴ λόγον τοῦτον, ὧ ψυχῇ, δέξαι τέως αὐτοῦ παρακαταθήκην, ἕτερον δὲ συνωδὸν καὶ ἐναρμόνιον αὐτῷ τοιόνδε. ^[5]

Prov 2 7 μὴ τοσοῦτόν ποτε ψευσθείης τῆς ἀληθείας, ὡς εὐδαίμονά τινα τῶν φαύλων εἶναι νομίσαι, κἂν πλουσιώτερος μὲν ᾦ Κροίσου, Λυγκέως δ' ὀξυωπέστερος, ἀνδρειότερος δὲ τοῦ Κροτωνιάτου Μίλωνος, καλλίων δὲ Γανυμήδους, “ὃν καὶ ἀνηρείψαντο θεοὶ Διὶ οἶνοχοεῦειν, κάλλεος εἵνεκα οἷο.” τὸν γοῦν ἴδιον δαίμονα, λέγω δὲ τὸν ἑαυτοῦ νοῦν, μυρίων ὅσων δεσποτῶν δοῦλον ἀποφήνας, ἔρωτος, ἐπιθυμίας, ἡδονῆς, φόβου, λύπης, ἀφροσύνης, ἀκολασίας, δειλίας, ἀδικίας, οὐκ ἂν εἶναι ποτε δύναιτο εὐδαίμων, κἂν οἱ πολλοὶ σφαλλόμενοι κρίσεως ἀληθοῦς νομίζωσι, δεκασθέντες ὑπὸ κακοῦ διδύμου, τύφου καὶ κενῆς δόξης, δεινῶν παλεῦσαι καὶ παραγαγεῖν ἀνερματίστους ψυχάς, περὶ ἃ κηραίνει γένος τὸ πλεῖστον ἀνθρώπων. ^[5]

Prov 2 9 εἰ μέντοι τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα τείνας βουληθείης περιαθρῆσαι Θεοῦ πρόνοιαν, ὡς ἔνεστιν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ, τρανοτέραν τὴν τοῦ πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθοῦ λαβὼν φαντασίαν, γελάσῃ τὰ παρ' ἡμῖν, ἃ τέως ἐθαύμαζες. ἀεὶ γὰρ ἀπουσία τῶν κρειττόνων τιμᾶται τὰ χείρονα, τὴν ἐκείνων κληρονομοῦντα τάξιν· ἐπιφανέντων δὲ ὑποστέλλει, δευτερείοις ἄθλων ἀρκούμενα. ^[5]

Prov 2 10 καταπλαγεῖς οὖν τὸ θεοειδὲς ἐκεῖνο ἀγαθόν τε καὶ καλόν, πάντως ἐννοήσεις, ὅτι παρὰ Θεῷ τῶν εἰρημένων πρότερον οὐδὲν καθ' ἑαυτὸ τῆς ἀγαθοῦ μοῖρας ἡξίωται, διότι τὰ μὲν ἀργύρου μέταλλα καὶ χρυσοῦ γῆς ἐστὶ ἢ φαυλοτάτη μοῖρα, τῆς πρὸς καρπῶν ἀνειμένης γένεσιν ὄλω καὶ τῷ παντὶ λειπομένη. ^[5]

Prov 2 11 οὐ γάρ ἐσθ' ὅμοιον τροφῆς, ἧς ἄνευ ζῆν ἀδύνατον, εὐπορία χρημάτων. μία τούτων ἐστὶ βάσανος ἐναργεστάτη λιμός, ὧ τὸ πρὸς ἀλήθειαν ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον δοκιμάζεται· θησαυροὺς γὰρ τοὺς πανταχοῦ πάντας ἀντικαταλλάσσεται ἂν τις βραχείας ποτὲ τροφῆς ἄσμενος. ὅταν δὲ ἡ τῶν ἀναγκαίων ἀφθονία, μυρίῳ φορᾷς <καὶ> ἀκατασχέτῳ πλήθει ῥυεῖσα, κατὰ πόλεις ἀναχέηται, τοῖς τῆς φύσεως ἀγαθοῖς ἐντροφῶντες, ἐπ' αὐτῶν μόνων οὐκ ἀξιοῦμεν ἴστασθαι, κόρον δ' ὕβριστὴν ἡγεμόνα τοῦ βίου ποιησάμενοι, ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ κτήσεσιν ἐπαποδύντες, ἅπασι, παρ' ὧν ἂν τι κερδανεῖν ἐπελπίσωμεν, κονιόμεθα καθάπερ τυφλοί, μηκέτι τῇ διανοίᾳ βλέποντες ὑπὸ φιλαργυρίας ὅτι γῆς εἰσὶν ὄγκοι, περὶ ὧν ἐκ μὲν εἰρήνης συνεχῆς καὶ ἀδιάστατος πόλεμος. ^[5]

Prov 2 13

ἐσθῆτές γε μὴν προβάτων εἰσίν, ὥς οἱ ποιηταί που φασίν, ἄνθος, κατὰ δὲ τὴν δημιουργὸν τέχνην, ὑφαντῶν ἔπαινος. εἰ δέ τις ἐπὶ δόξῃ μέγα φρονεῖ, τὴν παρὰ τῶν φαύλων ἀποδοχὴν ἀσπαζόμενος, ἴστω μὲν καὶ αὐτὸς φαῦλος ὢν· τὸ γὰρ ὅμοιον χαίρει τῷ ὁμοίῳ. ^[5]

Prov 2 14 εὐχέσθω δὲ καθαρσίῳν μεταλαχῶν ἰαθῆναι τὰ ὦτα, δι' ὧν αἱ μεγάλαι ψυχῇ νόσοι κατασκήπτουσι. μαθέτωσαν δὲ καὶ ὅσοι ἐπ' εὐτονίᾳ πεφύσθηται μὴ ὑψαυχενεῖν, ἀπιδόντες εἰς τὰς τῶν ἡμέρων καὶ ἀτιθάσων ζώων ἀμυθήτους ἀγέλας, αἷς ἰσχύς καὶ ῥώμη συγγεγένηται. τῶν γὰρ ἀτοπωτάτων ἐστὶν ἐπὶ θηρίων ἀρεταῖς, καὶ ταῦτα παρευημερούμενον ὑπ' αὐτῶν, ἄνθρωπον ὄντα σεμνύνεσθαι. ^[5]

Prov 2 15 διὰ τί δ' ἂν τις εὖ φρονῶν ἐπὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἀγάλλοιτο, ἣν βραχὺς καιρὸς ἔσβεσε, πρὶν ἐπὶ μήκιστον ἀνθῆσαι, τὴν ἀπατηλὴν αὐτῆς ἀκμὴν ἀμαυρώσας, καὶ ταῦθ' ὁρῶν ἐν ἀψύχοις περιμάχητα καλλιγράφων ἔργα καὶ πλαστῶν καὶ ἄλλων τεχνιτῶν, ἔν τε ζωγραφήμασι, καὶ ἀνδριάσι, καὶ ὑφασμάτων ποικιλίαις, ἐν Ἑλλάδι καὶ βαρβάρῳ κατὰ πόλιν ἐκάστην εὐδοκιμοῦντα; τούτων οὖν, ὅπερ ἔφην, οὐδὲν παρὰ Θεῷ τῆς <τοῦ> ἀγαθοῦ μοίρας ἡξίωται. ^[5]

Prov 2 16 καὶ τί θαυμάζομεν εἰ μὴ παρὰ Θεῷ; οὐδὲ γὰρ παρὰ ἀνθρώποις τοῖς θεοφιλέσι, παρ' οἷς τὰ πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθὰ καὶ καλὰ τετίμηται, φύσεως μὲν εὐμοίρου λαχοῦσι, μελέτῃ δὲ μετ' ἀσκήσεως τὴν φύσιν ἐπικοσμήσασιν, ὧν ἡ ἄνοθος φιλοσοφία δημιουργός. ^[5]

Prov 2 17 ὅσοι δὲ νόθου παιδείας ἐπεμελήθησαν, οὐδὲ τοὺς ἰατροὺς ἐμιμήσαντο τὸ δοῦλον ψυχῆς σῶμα θεραπεύοντας, οἱ τὴν δέσποιναν ἐπιφάσκοντες ἰᾶσθαι. ἐκεῖνοι μὲν γάρ, ἐπειδὴν τις εὐτυχὴς νοσήσῃ, κἂν ὁ μέγας ἢ βασιλεύς, πάνθ' ὑπερβάντες τὰ περίστωα, τοὺς ἀνδρῶνας, τὰς γυναικωνίτιδας, γραφάς, ἄργυρον, χρυσόν, ἄσημον, ἐπίσημον, ἐκπωμάτων ἢ ὑφασμάτων πλῆθος, τὸν ἄλλον τῶν βασιλέων ἀοίδιμον κόσμον, ἔτι δὲ τὸν οἰκετικὸν ὄχλον, καὶ τὴν φίλων ἢ συγγενῶν, ὑπηκόων τῶν ἐν τέλει θεραπείαν ἔασαντες, [τῶν σωματοφυλάκων], ἄχρι τῆς εὐνῆς ἀφικόμενοι, καὶ τῶν περὶ αὐτὸ τὸ σῶμα ἀλογήσαντες, οὗθ' ὅτι κλίνειν λιθοκόλλητοι καὶ ὀλόχρυσοι θαυμάσαντες, οὗθ' ὅτι ἀραχνοῦφεῖς ἢ λίθῳ γεγραφεῖναι στρωμαῖ, οὗθ' ὅτι ἐσθημάτων ἰδέαι διάφοροι, προσέτι δὲ τὰς περὶ αὐτὸν χλαίνας ἀπαμφιάσαντες, ἄπτονται χειρῶν, καὶ τὰς φλέβας προσπιεζοῦντες ἀκριβοῦσι τοὺς παλμούς, εἰ σωτήριοι· πολλάκις δὲ καὶ τοὺς χιτωνίσκους ἀναστεύλιναντες, εἰ περιπληθὴς ἐσθ' ἡ γαστήρ ἐξετάζουσιν· εἰ πεπυρωμένος ὁ θώραξ, εἰ ἄτακτα ἡ καρδία πηδᾷ· κἄπειτα τὴν οἰκείαν προσφέρουσι θεραπείαν. ἔδει δὲ καὶ τοὺς φιλοσόφους ἰατρικὴν ὁμολογοῦντας ἐπιτηδεύειν τῆς φύσει βασιλίδος ψυχῆς, καταφρονεῖν μὲν ἀπάντων ὅσα αἱ κεναὶ δόξαι τυφοπλαστοῦσιν, εἴσω δὲ προσιόντας ἄπτεσθαι διανοίας αὐτῆς, εἰ ὑπ' ὀργῆς ἀνισοταχεῖς καὶ παρὰ φύσιν κεκινημένοι παλμοί, ἄπτεσθαι καὶ γλώττης, εἰ τραχεῖα καὶ κακὴ γορός, εἰ πεπορνευκυῖα καὶ ἀταμίευτος, ἄπτεσθαι καὶ γαστροῦ, εἰ ἀπλήστῳ σχήματι ἐπιθυμίας διώδηκε· καὶ συνόλως παθῶν καὶ νοσημάτων καὶ ἀρρωστημάτων, εἰ κεκρᾶσθαι δοκεῖ, διερευνᾶν ἕκαστον, ἵνα μὴ διαμαρτάνωσι τῶν προσφόρων εἰς τὸ σώζειν. ^[10]

Prov 2 19 νυνὶ δὲ ὑπὸ τῆς τῶν ἔξω περιαυγασθέντες λαμπρότητος, ἅτε νοητὸν φῶς ἰδεῖν ἀδυνατοῦντες, πλαζόμενοι διετέλεσαν εἰς τὸν αἰῶνα, πρὸς μὲν τὸν βασιλέα λογισμὸν φθάσαι μὴ δυνηθέντες, ἄχρι δὲ τῶν προπυλαίων μόλις ἀφικνούμενοι, καὶ τοὺς ἐπὶ θύραις ἀρετῆς, πλοῦτόν τε καὶ δόξαν καὶ ὑγείαν καὶ τὰ συγγενῇ τεθαυμακότες, προσεκύνουν. ^[5]

Prov 2 20 ἀλλὰ γὰρ ὥς ὑπερβολὴ μανίας χρωμάτων κριταῖς χρῆσθαι τυφλοῖς, ἢ κωφοῖς τῶν κατὰ μουσικὴν φθόγγων, οὕτω καὶ φαύλοις ἀνδράσι τῶν πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθῶν. καὶ γὰρ οὗτοι τὸ κυριώτατον τῶν ἐν αὐτοῖς διάνοιαν πεπήρωνται, ἥς βαθὺ σκότος ἀφροσύνη κατέχεεν. εἴτα νῦν θαυμάζομεν, εἰ Σωκράτης καὶ ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα τῶν σπουδαίων ἐν πενίᾳ διετέλεσαν, ἄνθρωποι μὴδὲν πώποτε τῶν εἰς πορισμὸν ἐπιτηδεύσαντες, ἀλλὰ μὴδ' ὅσα ἢ παρὰ φίλων πολυχρημάτων

ἢ παρὰ βασιλέων δωρεὰς μεγάλας προτεινόντων [παρῆν] λαβεῖν ἀξιώσαντες, ἔνεκα τοῦ μόνον ἀγαθὸν καὶ καλὸν τὴν τῆς ἀρετῆς κτῆσιν ἡγεῖσθαι, περὶ ἣν πονοῦμενοι τῶν ἄλλων ἀγαθῶν πάντων ἡλόγουν; τίς δ' οὐκ ἂν ἀλογήσαι νόθων ἔνεκα προνοίας τῶν γνησίων; εἰ δὲ σώματος θνητοῦ μεταλαχόντες, καὶ κηρῶν γέμοντες ἀνθρωπίνων, καὶ μετὰ τοσούτου πλήθους ἀδίκων ζῶντες, ὧν οὐδ' ἀριθμὸν εὐρεῖν εὐπορον, ἐπεβουλεύθησαν, τί τὴν φύσιν αἰτιώμεθα, δέον τὴν τῶν ἐπιθεμένων κακίζειν ὠμότητα; καὶ γὰρ εἰ ἐν ἀέρι γεγέννητο λοιμικῶ, πάντως ὥφειλον νοσῆσαι· καταστάσεως δὲ λοιμικῆς μᾶλλον, ἢ οὐχ ἦττον, φθοροποιός ἐστιν ἢ κακία. ^[5]

Prov 2 23 ὥς δ' ὁπότεν ὑετοῦ μὲν ὄντος, ἀνάγκη τὸν σοφόν, εἰ ἐν ὑπαίθρῳ διάγοι, καταβρέχεσθαι, Βορέου δὲ ψυχροῦ καταπνέοντος ῥίγει πιέζεσθαι καὶ ψυχεῖ, θέρους δ' ἀκμάζοντος ἀλεαίνεσθαι (ταῖς γὰρ ἐτησίοις τροπαῖς τὰ σώματα συμπάσχειν νόμος φύσεως), τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν ἐν τοῖς τοιούτοις χωρίοις ἐνοικοῦντα, “ἔνθα φόνοι λιμοὶ τε καὶ ἄλλων ἔθνεα κηρῶν,” ἐναλλάττεσθαι τὰς ἀπὸ τῶν τοιούτων τιμὰς ἀναγκαῖον. Ἐπεὶ Πολυκράτει γε, ἐφ' οἷς δεινοῖς ἡδίκησε καὶ ἡσέβησε, χορηγὸς ἀπήντησε, χεῖρων μὲν ἢ τοῦ βίου βαρυδαιμονία· πρόσθε δ' ὥς ὑπὸ μεγάλου βασιλέως ἐκολάζετο, καὶ προσηλοῦτο, χρησμὸν ἐκπιπλάς. ^[5]

Prov 2 24 Οἶδα, ἔφη, κάμαυτὸν οὐ πρὸ πολλοῦ θεωρῆσαι δόξαντα ὑπὸ μὲν ἡλίου ἀλείφεσθαι, λούεσθαι δ' ὑπὸ Διός. αἱ γὰρ διὰ συμβόλων αἰνιγματώδεις αὐται φάσεις, ἀδηλούμεναι τὸ πάλαι, τὴν διὰ τῶν ἔργων ἀριδηλοτάτην ἐλάμβανον πίστιν.

Prov 2 25 οὐκ ἐπὶ τελευτῇ δὲ μόνον, ἀλλὰ παρὰ πάντα τὸν ἐξ ἀρχῆς βίον, ἐλελήθει πρὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν κρεμάμενος. αἰεὶ γὰρ φοβούμενος καὶ τρέμων τὸ πλῆθος τῶν ἐπιτιθεμένων ἐπτόητο, σαφῶς ἐξεπιστάμενος ὅτι εὖνους μὲν ἦν οὐδεῖς, ἐχθροὶ δὲ πάντες δυσπραξίᾳ ἀμείλικτοι. Τῆς δὲ ἀνηνύτου καὶ συνεχοῦς εὐλαβείας μάρτυρες οἱ τὰ Σικελικὰ συγγράψαντες, οἱ φασιν, ὅτι καὶ τὴν θυμηρεστάτην ὑποπτον εἶχε γυναικᾶ. ^[5]

Prov 2 26 σημεῖον δέ· τὴν εἰς τὸ δωμάτιον εἴσοδον, δι' ἧς φοιτήσιν ἔμελλεν ὡς αὐτόν, ἐκέλευσε στορεσθῆναι σανίσιν, ἵνα μὴ λάθῃ ποτὲ παρεισερπύσασα, ψόφῳ δὲ καὶ κτύπῳ τῆς ἐπιβάσεως προμηνύῃ τὴν ἄφιξιν· εἴτ' οὐκ ἀνείμονα μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσι γυμνήν, ἃ μὴ θέμις ὑπ' ἀνδρῶν ὀρᾶσθαι, παρέρχεσθαι· πρὸς δὲ τούτοις, τὸ συνεχὲς τοῦ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐδάφους εἰς τάφρου γεωργικῆς εὗρος καὶ βάθος διακοπῆναι, κατὰ δέος μὴ τι πρὸς ἐπιβουλήν ἀφανῶς ἐπικρύπτηται, ὅπερ ἢ ἄλμασιν ἢ μακραῖς διαβάσεσιν ἔμελλε διελέγχεσθαι. ^[10]

Prov 2 27 πόσων ἄρα κακῶν ὁ ταῦτα παρατηρῶν καὶ τεχνάζων ἐπὶ γυναικός, ἥ πρὸ τῶν ἄλλων ὥφειλε πιστεύειν, μεστὸς ἦν; ἀλλὰ γὰρ ἐώκει τοῖς δι' ἀπορρῶγος ὅρους ἐπὶ τῷ τὰς ἐν οὐρανῷ φύσεις ἀριδηλοτέρας κατανοῆσαι κρημνοβατοῦσιν, οἳ μόλις φθάνοντες ἄχρι προνενευκότος αὐχένος, οὗτ' ἂν χωρεῖν ἔτι δύνανται, πρὸς τὸ λειπόμενον ὕψος ἀπειρηκότες, οὔτε καταβαίνειν θαρροῦσι, πρὸς τὴν ὄψιν τῶν χασμάτων ἰλιγγιώντες. ^[5]

Prov 2 28 ἐρασθεῖς γὰρ, ὡς θεῖου πράγματος καὶ περιμαχήτου, τυραννίδος, οὔτε μένειν οὔτε ἀποδιδράσκειν ἀσφαλὲς εἶναι ὑπελάμβανε. μένοντι μὲν γὰρ ἀλλεπάλληλα ἐπέρρει κακὰ ἀμύθητα· βουλομένῳ δ' ἀποδιδράσκειν ὁ περὶ τοῦ ζῆν ἐπεκρέματο κίνδυνος, ὠπλισμένων, εἰ καὶ μὴ τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ τοῖς διανοαῖς κατ' αὐτοῦ. δηλοῖ δὲ καὶ τὸ ἔργον, ὧ πρὸς τὸν μακαρίζοντα τὸν τῶν τυράννων βίον φασὶ χρήσασθαι Διονύσιον. ^[5]

Prov 2 29 καλέσας γὰρ αὐτόν ἐπὶ λαμπροτάτου καὶ πολυτελεστάτου δείπνου παρασκευήν, ἐκ μηρίνθου πάνυ λεπτῆς προσέταξεν ἡκονημένον ὑπεραιωρηθῆναι πέλεκυν. ἐπεὶ δὲ κατακλιθεὶς εἶδεν αἰφνίδιον, οὗτ' ἐξαναστῆναι θαρρῶν διὰ τὸν τύραννον, οὗτ' ἀπολαῦσαί τινος τῶν παρεσκευασμένων διὰ δέος οἷός τε ὧν, ἀφθόνων καὶ πλουσίων ἀλογήσας ἡδονῶν, ἀνατείνας τὸν αὐχένα καὶ τὰς ὄψεις ἐκαρὰδόκει τὸν οἰκεῖον ὄλεθρον. ^[10]

Prov 2 30

συνεῖς δ' ὁ Διονύσιος, Ἄρ' ἤδη κατανοεῖς, ἔφη, τὸν αἰοίδιμον καὶ περιμάχητον ἡμῶν βίον; ἔστι γὰρ τοιοῦτος, εἰ μὴ βούλοιτό τις ἑαυτὸν φενακίζειν, ἐπειδὴ περιέχει παμπληθεῖς μὲν χορηγίας, ἀπόλαυσιν δ' οὐδενὸς χρηστοῦ φόβους δ' ἐπαλλήλους, καὶ κινδύνους ἀνηκέστους, καὶ νόσον ἐρπηνώδους καὶ φθινάδος χαλεπωτέραν, ἀθεράπευτον αἰεὶ φέρουσιν ὄλεθρον. ^[5]

Prov 2 31 οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἀνεξετάστων ὑπὸ τῆς λαμπρᾶς φανερότητος ἀπατῶμενοι, ταῦτόν πεπόνθασιν τοῖς ἀγκιστρευομένοις ὑπὸ τῶν εἰδεχθῶν ἑταιρίδων, ἃ τὴν δυσμορφίαν ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ καὶ ταῖς τῆς ὀψεως ὑπογραφαῖς ἐπισκιάζοντα, γνησίῳ κάλλους ἀπορίᾳ, νόθον ἐπ' ἐνέδρᾳ τῶν θεωμένων δημιουργεῖ. ^[5]

Prov 2 32 τοιαύτης γέμουσι βαρυδαιμονίας οἱ λίαν εὐτυχεῖς, ἧς τὰς ὑπερβολὰς αὐτοὶ δικάσαντες παρ' ἑαυτοῖς οὐ στέγουσιν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ τὰ ἀρρωστήματα ὑπ' ἀνάγκης ἐκλαλοῦντες, ἀφῖασι τὰς ἐκ πάθους ἀψευδεστάτας φωνάς, ἐπὶ συνουσίᾳ τιμωριῶν καὶ παρουσῶν καὶ προσδοκωμένων ζῶντες, καθάπερ τῶν θρεμμάτων τὰ πρὸς ἱεουργίαν πιαινόμενα. καὶ γὰρ ταῦτα τῆς πλείστης ἐπιμελείας ἐπὶ τῷ σφαγῇ τυχάνει διὰ πολύκρεων εὐωχίαν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ περὶ χρημάτων ἀσεβῶν οὐκ ἀδήλους ἀλλὰ φανερὰς ἔδωσαν δίκας, ὧν τὰ πλήθη καταλέγεσθαι περιττὸς πόνος, ἀπόχρη δ' ἐν ἔργον παράδειγμα πάντων ἐστάναι. ^[10]

Prov 2 33 λέγεται τοίνυν ὑπὸ τῶν ἀναγεγραφότων τὸν ἱερὸν πόλεμον ἐν Φωκίδι, νόμου κειμένου τὸν ἱερόσυλον κατακρημνίζεσθαι ἢ καταποντοῦσθαι ἢ καταπίμπρασθαι, τρεῖς συλήσαντας τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερόν, Φιλόμηλον καὶ Ὀνόμαρχον καὶ Φάυλλον, διανείμασθαι τὰς τιμωρίας. τὸν μὲν γὰρ διὰ λόφου τραχέος καὶ λιθώδους ῥαγείσης πέτρας κατακρημνισθῆναι τε καὶ καταλευσθῆναι· τὸν δέ, ἀφηνιάσαντος τοῦ κομίζοντος ἵππου καὶ μέχρι θαλάσσης καταβάντος, ἐπιδραμόντος τοῦ πελάγους, εἰς ἀχανῆ βυθὸν αὐτῷ ζῶν καταδῦναι· Φάυλλον δὲ φθινάδι νόσῳ (διττὸς γὰρ ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος) συντακῆναι, ἢ ἐν τῷ ἐν Ἀβαίς ἱερῷ συνεμπρησθέντα ἀπολέσθαι. ^[15]

Prov 2 34 ταῦτα γὰρ φιλονεικότατον λέγειν ἀποβῆναι κατὰ τύχην. εἰ μὲν γὰρ τινες ἢ ἐν διαφέρουσι καιροῖς ἢ ἐτέραις ἐκολάσθησαν τιμωρίαις, εἰκὸς ἦν τὸ ἄστατον τῆς τύχης προφασίζεσθαι· πάντων δ' ἀθρόως καὶ ὑφ' ἑνα καιρὸν καὶ μὴ ἐτέραις τιμωρίαις ἀλλὰ ταῖς περιεχομέναις ἐν τοῖς νόμοις κολασθέντων, εὐλογον φάσκειν ὅτι Θεοῦ δικάσαντος ἐάλωσαν. Εἰ δὲ τινες τῶν ὑπολειφθέντων βιαίων, καὶ τοῖς πλήθεσιν ἐπαναστάντων, καὶ δουλωσαμένων οὐ μόνον δήμους ἐτέρους ἀλλὰ καὶ πατρίδας τὰς ἑαυτῶν, ἀτιμώρητοι διετέλεσαν, θαυμαστὸν οὐδέν. ^[5]

Prov 2 35 πρῶτον μὲν γὰρ οὐχ ὁμοίως ἄνθρωπος δικάζει καὶ Θεός, διότι τὰ μὲν φανερὰ ἡμεῖς ἐρευνῶμεν, ὁ δὲ ἄχρι μυχῶν ψυχῆς εἰσδυόμενος ἀποφητί, καθάπερ ἐν ἡλίῳ λαμπρὰν διάνοιαν αὐγάζει, ἀπαμπίσχων μὲν τὰ περίαπτα, οἷς ἐγκατείληπται, γυμνὰ δὲ περιαθρῶν τὰ βουλήματα, καὶ διαγινώσκων εὐθύς τὰ τε παράσημα καὶ δόκιμα. μηδέποτ' οὖν τὸ οἰκεῖον δικαστήριον τοῦ Θεοῦ προκρίναντες, ἀψευδέστερον αὐτὸ καὶ εὐβουλότερον εἶναι φῶμεν· οὐ γὰρ ὅσιον. ^[10]

Prov 2 36 ἐν ᾧ μὲν γὰρ πολλὰ τὰ σφάλλοντα, ἀπατηλαὶ αἰσθήσεις, πάθη ἐπίβουλα, κακιῶν ὁ βαρύτατος ἐπιτειχισμός, ἐν ᾧ δὲ οὐδὲν μὲν τῶν ἐπ' ἐξαπάτῃ, δικαιοσύνης δὲ καὶ ἀλήθειας, αἷς ἕκαστον βραβεύόμενον ἐπαινετῶς ἐξορθοῦσθαι πέφυκεν. Ἐπειτ', ὧ γενναῖε, μὴ νομίσης ἀλυσιτελὲς ἐπικαιρὸν εἶναι τυραννίδα. ^[5]

Prov 2 37 οὐδὲ γὰρ ἡ κόλασις ἀλυσιτελής, ἀλλὰ τιμωρίας διδόναι τοῖς ἀγαθοῖς ἢ ὠφελιμώτερον ἢ οὐκ ἀποδέον. οὗ χάριν ἐν ἅπασιν μὲν τοῖς ὀρθῶς γραφεῖσι παρείληπται νόμοις· οἱ δὲ γράψαντες ὑπὸ πάντων ἐπαινοῦνται. ὅπερ γὰρ ἐν δήμῳ τύραννος, τοῦτ' ἐν νόμῳ κόλασις. ἐπειδὴ οὖν ἔνδεια μὲν καὶ σπάνις δεινὴ καταλάβῃ τὰς πόλεις ἀρετῆς, ἀφθονία δ' ἀφροσύνης ἐπιπολάσῃ, τηνικαῦτα ὁ Θεός, ὥσπερ ῥεῦμα χειμάρρου τὴν φορὰν τῆς κακίας ἀποχετεῦσαι γλιχόμενος, ἵνα καθάρῃ τὸ γένος ἡμῶν, ἰσχὺν καὶ κράτος δίδωσι τοῖς τὰς φύσεις ἀρχικοῖς. ^[5]

Prov 2 38 ὡμῆς γὰρ δίχα ψυχῆς οὐ καθαίρεται κακία.

Prov 2 39 καὶ ὄνπερ τρόπον αἱ πόλεις ἐπ' ἀνδροφόνους καὶ προδόταις καὶ θεοσύλαις δημίους ἀνατρέφουσιν, οὐ τὴν γνώμην ἀποδεχόμεναι τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς ὑπηρεσίας χρήσιμον ἐξετάζουσιν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ τῆς μεγαλοπόλεως τοῦδε τοῦ κόσμου κηδεμών, οἷα δημίους κοινούς ἐφίστησι τοὺς τυράννους ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς ἂν αἰσθηταὶ βίαν, ἀδικίαν, ἀσέβειαν, τὰ ἄλλα κακὰ πλημμύροντα, ὅπως ἤδη ποτὲ στάντα λωφήσῃ. ^[5]

Prov 2 40 τηνικαῦτα καὶ τοὺς αἰτίους, ὡς ἐκ δυσκαθάρτου καὶ ἀνηλεοῦς ψυχῆς ὑπηρετήσαντας, ἐφ' ἅπασιν, ὥσπερ τινὰς κορυφαίους, ἀξιοῖ μετέρχεσθαι. καθάπερ γὰρ ἡ τοῦ πυρὸς δύναμις, ὅταν παραβληθεῖσαν ὕλην ἀναλώσῃ, τελευταῖον αὐτὴν ἐπινέμεται, τοῦτον τὸν τρόπον καὶ οἱ ἐπὶ τοῖς πλήθεσι δυναστείας εἰληφότες, ὅταν δαπανήσαντες τὰς πόλεις κενὰς ἀνδρῶν ἐργάσωνται, τὰς ὑπὲρ ἀπάντων τίνοντες δίκας ἐπιδιαφθεύονται. ^[5]

Prov 2 41 καὶ τί θαυμάζομεν, εἰ διὰ τυράννων ὁ Θεὸς κακίαν ἀναχυθεῖσαν ἐν πόλεσι καὶ χώραις καὶ ἔθνεσιν ἀποδιοπομπεῖται; πολλάκις γὰρ μὴ χρώμενος ὑπηρεταῖς ἄλλοις αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τοῦτ' ἐργάζεται, λιμὸν ἐπάγων ἢ λοιμὸν ἢ σεισμὸν καὶ ὅσα ἄλλα θεήλατα, οἷς ὅμιλοι μεγάλοι καὶ πολυάνθρωποι καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀπόλλυνται, καὶ πολλὴ μοῖρα τῆς οἰκουμένης ἐρημοῦται διὰ προμήθειαν ἀρετῆς. Ἰκανῶς μὲν οὖν εἷς γε τὰ παρόντα περὶ τοῦ μή τινα τῶν φαύλων εὐδαιμονεῖν, ὡς οἶμαι, λέλεκται· δι' οὗ μάλιστα παρίσταται τὸ εἶναι πρόνοιον. ^[5]

Prov 2 42 εἰ δὲ μηδέπω πέπεισαι, τὸν ἔθ' ὑποικουροῦντα ἐνδοιασμὸν εἰπὲ θαρρῶν· ἀμφοτέροις γὰρ ἡ τάληθὲς ἔχει συνδιαπορήσαντες εἰσόμεθα. Καὶ μεθ' ἕτερα πάλιν φησὶν· Ἀνέμων καὶ ὑετῶν φορὰς οὐκ ἐπὶ λύμῃ τῶν πλεόντων, ὡς ἐνόμιζες, ἢ γεωργούντων, ἀλλ' ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ παντὸς ἡμῶν γένους ὁ Θεὸς εἰργάζεται. ^[5]

Prov 2 43 ὕδασι μὲν γὰρ τὴν γῆν καθαίρει, τὸν δ' ὑπὸ σελήνην ἅπαντα χῶρον πνεύμασιν· ἀμφοτέροις δὲ ζῶα καὶ φυτὰ τρέφει, καὶ αὖξει, καὶ τελειοῖ. ^[5]

Prov 2 44 εἰ δὲ τοὺς μὴ ἐν καιρῷ πλωτῆρας ἢ γεωπόνους ἐστὶν ὅτε βλάπτει, θαυμαστὸν οὐδέν· βραχὺ γὰρ οὗτοι μέρος, ἢ δ' ἐπιμέλεια τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους. ὥσπερ οὖν τὸ ἐν τῷ γυμνασίῳ ἄλειμμα τίθεται μὲν ἐπ' ὠφελείᾳ, πολλάκις δ' ὁ γυμνασιάρχος ἔνεκα πολιτικῶν χρειῶν ὥρας τῆς ἐν ἔθει μετέθηκε τὴν τάξιν, δι' ἧς ὑστέρησαν ἔνιοι τῶν ἀλειφομένων· οὕτω καὶ ὁ Θεός, οἷα πόλεως τοῦ παντὸς ἐπιμελούμενος κόσμου, θέρη χειμαίνοντα καὶ χειμῶνας ἐαρίζοντας εἶωθε ποιεῖν ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς ὠφελείᾳ, κἂν εἰ ναύκληροί τινες ἢ γῆς ἐργάται μέλλοιεν ταῖς τούτων ἀνωμαλίαις ζημιοῦσθαι. ^[10]

Prov 2 45 τὰς οὖν τῶν στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολάς, ἐξ ὧν ὁ κόσμος ἐπάγῃ καὶ συνέστηκεν, εἰδὼς ἀναγκαιότατον ἔργον, ἀκωλύτους παρέχεται· πάχνη δὲ καὶ χιόνες καὶ ὅσα ὁμοιότροπα ἀέρος ἐπακολουθεῖ καταψύξει, καὶ πάλιν προσαράξει καὶ παρατρίψει νεφῶν, ἀστραπαὶ τε καὶ βρονταί· ὧν οὐδὲν ἴσως κατὰ πρόνοιαν, ἀλλ' ὑετοὶ καὶ πνεύματα ζωῆς καὶ τροφῆς καὶ αὐξήσεως τοῖς περὶ γῆν αἵτια, ὧν ταῦτα ἐπακολουθήματα. ^[5]

Prov 2 46 οἷα, γυμνασιάρχου φιλοτιμίαις πολλάκις ἀνειμένους ποιουμένου δαπάνας, ἀνθ' ὕδατος ἐλαίῳ καταιονοῦμενοί τινες τῶν ἀπειροκάλων εἰς τοῦδαφος ῥανίδας ἀποστάζουσιν, ὁ δ' ὀλισθηρότατος αὐτίκα γίνεται πηλός· ἀλλ' οὐκ ἂν τις εὖ φρονῶν εἴποι, τὸν πηλὸν καὶ τὸν ὀλισθὸν προμηθεῖα τοῦ γυμνασιάρχου γεγονέναι, παρηκολουθηκέναι δὲ ἄλλως τῇ ἀφθονίᾳ τῶν χορηγιῶν ταῦτα. ἴρις δὲ καὶ ἄλως καὶ ὅσα ὁμοιότροπα πάλιν ἐστὶν αὐγῶν ἐγκιρναμένων τοῖς νέφεσιν ἐπακολουθήματα, οὐκ ἔργα φύσεως προηγούμενα, φυσικοῖς δ' ἐπισυμβαίνοντα ἔργοις· οὐ μὴν ἀλλὰ παρέχει τινὰ καὶ ταῦτα χρεῖαν ἀναγκαίαν τοῖς φρονιμωτέροις· νηνεμίας γὰρ καὶ πνεύματα, εὐδίας τε καὶ χειμῶνας ἀπὸ τούτων τεκμαιρόμενοι προλέγουσι. ^[5]

Prov 2 48

τάς κατὰ πόλιν στοὰς οὐχ ὁράς; τούτων αἱ πλείους πρὸς μεσημβρίαν νενεύκασιν, ὑπὲρ τοῦ τοὺς ἐμπεριπατοῦντας χειμῶνι μὲν ἀλαΐνεσθαι, θέρους δὲ καταπνεῖσθαι. παρακολουθεῖ δέ τι καὶ ἕτερον, ὃ μὴ τῇ γνώμῃ τοῦ κατεσκευακότος ἐπιγίνεται. τί δὲ τοῦτ' ἔστιν; αἱ ἀπὸ τῶν ποδῶν ἐκπύπτουσαι σκιαὶ τῇ ἡμετέρᾳ πείρᾳ διασημαίνουσι τὰς ὥρας. καὶ μὲν δὴ τὸ πῦρ φύσεως ἀναγκαιότατον ἔργον· ἐπακολούθημα δὲ τούτου, καπνός· ἀλλ' ὅμως παρέχεται τινα ὠφέλειαν ἔστιν ὅτε καὶ αὐτός. ^[5]

Prov 2 49 ἐν γοῦν ταῖς μεθήμεριναῖς πυρσεύαις, ἥνικα τὸ πῦρ ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν καταλαμπόμενον αὐγῶν ἐξαμαυροῦται, καπνῷ μηνύεται πολεμίων ἔφοδος. ^[5]

Prov 2 50 οἷός γ' οὖν ἐπὶ τῆς Ἰριδος, τοιοῦτος καὶ ἐπὶ τῶν ἐκλείψεων ὁ λόγος· θεαῖς γὰρ φύσεσιν ἡλίου καὶ σελήνης ἐπακολουθοῦσιν ἐκλείψεις· αἱ δὲ μηνύματά εἰσιν ἢ βασιλέων τελευτῆς, ἢ πόλεων φθορᾶς· ὃ καὶ Πίνδαρος ἠνίξατο γενομένης ἐκλείψεως διὰ τῶν πρόσθεν εἰρημένων. ^[5]

Prov 2 51 ὁ δὲ δὴ τοῦ γάλακτος κύκλος τῆς μὲν αὐτῆς οὐσίας τοῖς ἄλλοις ἄστροις μετέσχηκε, δυσαιτιολόγητος δ' εἴπερ ἐστί, μὴ ἀποκνεῖτωσαν οἱ τὰ φύσεως ἐρευνᾶν εἰωθότες. ὠφελιμώτατον γὰρ ἢ εὗρεσις, ἥδιστος δὲ καὶ καθ' αὐτὸ τοῖς φιλομαθέσιν ἢ ζήτησις. ^[5]

Prov 2 52 ὥσπερ οὖν ἥλιος καὶ σελήνη προνοίᾳ γεγόνασιν, οὕτω καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ πάντα, κἂν ἡμεῖς τὰς ἐκάστων φύσεις τε καὶ δυνάμεις ἰχνηλατεῖν ἀδυνατοῦντες ἡσυχάζωμεν.

Prov 2 53 σεισμοί τε καὶ λοιμοί, καὶ κεραυνῶν βολαί, καὶ ὅσα τοιαῦτα, λέγεται μὲν εἶναι θεήλατα, πρὸς δ' ἀλήθειαν οὐκ ἔστι (θεὸς γὰρ οὐδενὸς αἵτιος κακοῦ τοπαράπαν), ἀλλ' αἱ τῶν στοιχείων μεταβολαὶ ταῦτα γεννῶσιν, οὐ προηγούμενα ἔργα φύσεως, ἀλλ' ἐπόμενα τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς προηγουμένοις ἐπακολουθοῦντα. ^[5]

Prov 2 54 εἰ δὲ τινες τῶν χαριστέρων συναπολαύουσι τῆς ἀπὸ τούτων βλάβης, οὐκ αἰτιατέον τὴν διοίκησιν. πρῶτον μὲν γάρ, οὐκ εἴ τινες ἀγαθοὶ παρ' ἡμῖν νομίζονται, καὶ πρὸς ἀλήθειάν εἰσιν, ἐπειδὴ τὰ Θεοῦ κριτήρια τῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον νοῦν πάντων ἀκριβέστερα· δεύτερον δέ, τὸ προμηθεὺς ἐπὶ τὰ τῶν ἐν κόσμῳ συνεκτικώτατα ἐφορᾶν ἀγαπᾶ, καθάπερ ἐν ταῖς βασιλείαις καὶ στραταρχίαις, ἐπὶ τὰς πόλεις καὶ τὰ στρατόπεδα, οὐκ ἐπὶ τινα τῶν ἡμελημένων, καὶ ἀφανῶν ἕνα τὸν προστυχόντα. ^[10]

Prov 2 55 λέγουσι δὲ τινες, καθάπερ ἐν ταῖς τυραννοκτονίαις καὶ τοὺς συγγενεῖς ἀναιρεῖσθαι νόμιμόν ἐστι ὑπὲρ τοῦ μεγέθει τῆς τιμωρίας ἐπισχεθῆναι τὰ ἀδικήματα, τὸν αὐτὸν τρόπον κἂν ταῖς λοιμῶδεσιν νόσοις παραπόλλυσθαι τινὰς τῶν μὴ ὑπαιτίων, ἵνα πόρρωθεν οἱ ἄλλοι σωφρονίζωνται, δίχα τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς ἐμφερομένους ἀέρι νοσῶδει νοσεῖν, ὥσπερ καὶ τοὺς ἐν νηϊ χειμαζομένους κινδυνεύειν ἐξ ἴσου. ^[5]

Prov 2 56 τὰ δ' ἄλκιμα τῶν θηρίων γέγονεν (οὐ γὰρ ὑποσιωπητέον, εἰ καὶ τῷ δεινὸς εἰπεῖν εἶναι προλαβὼν τὴν ἀπολογία διέσυρες) ἀσκήσεως ἕνεκα τῆς πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνας. τὰ γὰρ γυμνάσια καὶ αἱ συνεχεῖς θῆραι συγκροτοῦσι καὶ νευροῦσιν εὖ μάλα τὰ σώματα, καὶ πρὸ τῶν σωματῶν τὰς ψυχὰς ἐθίζουσιν ἐχθρῶν ἐξαπιναίας ἐφόδους τῷ καρτερῷ τῆς ῥώμης ἀλογεῖν. ^[5]

Prov 2 57 τοῖς δὲ τὰς φύσεις εἰρηνικοῖς ἔξεστιν, οὐ μόνον τειχῶν ἐντὸς ἀλλὰ καὶ κλισιάδων θαλαμειομένοις, ἀποζῆν ἀνεπιβουλεύτως, ἔχουσιν εἰς ἀπόλαυσιν ἀφθονωτάτας ἡμέρων ἀγέλας, ἐπειδὴ σὺς, καὶ λέοντες, καὶ ὅσα ὁμοιότροπα, ἐκουσίᾳ φύσει χρώμενα, μακρὰν ἄστεος ἀπελήλαται, τὸ μηδὲν παθεῖν ἀγαπῶντα τῆς ἀνθρώπων ἐπιβουλῆς. ^[5]

Prov 2 58 εἰ δὲ τινες ὑπὸ ῥαθυμίας ἄοπλοι καὶ ἀπαράσκευοι ταῖς καταδύσεσι τῶν θηρίων ἀδεῶς ἐνδαιτῶνται, τῶν συμβαινόντων ἑαυτοὺς ἀλλὰ μὴ τὴν φύσιν αἰτιάσθωσαν, διότι φυλάξασθαι παρὸν ὠλιγόρησαν. ἤδη γοῦν καὶ ἐν ἵπποδρομίαις εἰδὼν τινὰς εἰζαντας ἀλογιστίᾳ, οἳ, δέον ἐγκαθέζεσθαι καὶ σὺν κόσμῳ θεωρεῖν, ἐν μέσῳ στάντες, ὑπὸ τῆς ῥύμης τῶν τεθρίπων

άνωσθέντες, ποσὶ καὶ τροχοῖς κατηλοήθησαν, άνοίας τάπιχειρα εύράμενοι. Περὶ μὲν οὖν τούτων άπόχρη τὰ λεχθέντα. ^[10]

Prov 2 59 τῶν δ' έρπετῶν τὰ ιοβόλα γέγονεν οὐ κατὰ πρόνοιαν, ἀλλὰ κατ' έπακολούθησιν, ὡς καὶ πρότερον εἶπον. ζωογονεῖται γάρ, ὅταν ἡ ένυπάρχουσα ικμὰς μεταβάλη πρὸς τὸ θερμότερον. ένια δὲ καὶ σῆψις έψύχωσεν, ὡς έλμινθας μὲν ἡ περὶ τροφήν, φθειρας δ' ἡ ἀπὸ τῶν ιδρώτων. ὅσα δ' έξ οίκείας ύλης κατὰ φύσιν σπερματικήν καὶ προηγουμένην έχει γένεσιν, εἰκότως έπιέγραπται πρόνοιαν. ^[5]

Prov 2 60 ἤκουσα δὲ καὶ περὶ εκείνων διττοὺς λόγους, ὡς έπ' ὠφελεία τοῦ ανθρώπου γεγονότων, οὓς οὐκ ἂν έπικρυψαίμην. ἦν δ' ὁ μὲν έτερος, τοιόσδε πρὸς πολλὰ τῶν ιατρικῶν έφασάν τινες τὰ ιοβόλα συνεργεῖν, καὶ τοὺς μεθοδεύοντας τὴν τέχνην, εἰς ἃ δεῖ καταχρωμένους αὐτοῖς έπιστημόνως, ἀλεξιφαρμάκων εύπορεῖν, έπὶ τῇ τῶν μάλιστα έπισφαλῶς έχόντων άπροσδοκῆτῳ σωτηρίᾳ· καὶ μέχρι νῦν έστιν ιδεῖν τοὺς μὴ ραθύμως καὶ ἀμελῶς ίατρεύειν έπιχειροῦντας έν ταῖς συνθέσεσι τῶν φαρμάκων καταχρωμένους έκάστοις οὐ παρέργως. ^[10]

Prov 2 61 ὁ δ' έτερος λόγος οὐκ ιατρικός, ἀλλὰ φιλόσοφος ἦν, ὡς έοικε. τῷ γάρ Θεῷ ταῦτ' έφασκεν ηὔτρεπίσθαι κατὰ τῶν άμαρτανόντων κολαστήρια, ὡς στρατηγοῖς καὶ ήγεμόσι ύστριχας ἡ σίδηρον· οὗ χάριν, ήρεμοῦντα τὸν ἄλλον χρόνον άνερεθίζεσθαι πρὸς ἄλκην έπὶ τοῖς κατακριθεῖσιν, ὧν ἡ φύσις έν τῷ ἄδωροδοκῆτῳ δικαστηρίῳ έαυτῆς κατέγνων θάνατον. ^[5]

Prov 2 62 τὸ δ' έν ταῖς οἰκίαις πεφωλευκέναι μᾶλλον, έστὶ μὲν ψευδός· έξω γάρ ἄστεος έν ἀγρῷ καὶ έρημίαις θεωρεῖται, φεύγοντα ὡς δεσπότην τὸν ἄνθρωπον. οὐ μὴν ἄλλ', εἰ καὶ ἄληθές έστιν, έχει τινὰ λόγον. έν γάρ μυχοῖς σεσῳρεύται φορυτός, καὶ σκυβάλων πληθος, οἷς εἰσδύεσθαι φιλεῖ, δίχα τοῦ καὶ τὴν κνίσαν ὀλκὸν έχειν δύναμιν. ^[5]

Prov 2 63 εἰ δὲ καὶ χελιδόνες ήμῖν συνδιαιτῶνται, θαυμαστὸν οὐδέν· τῆς γάρ τούτων θήρας ἀπεχόμεθα. σωτηρίας δὲ πόθος έν ταῖς ψυχαῖς οὐ λογικαῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἁλόγοις ένίδρυται. τῶν δὲ πρὸς ἀπόλαυσιν οὐδέν ὁμοδίαιτον διὰ τὰς έξ ήμῶν έπιβουλάς, πλην παρ' οἷς ἡ τῶν τοιούτων χρήσις ἀπηγόρευται νόμῳ. ^[5]

Prov 2 64 τῆς Συρίας έπὶ θαλάττῃ πόλις έστίν, Ἀσκάλων ὄνομα· γενόμενος έν ταύτῃ, καθ' ὃν χρόνον εἰς τὸ πατρῶον ίερὸν έστελλόμεν, εύξόμενός τε καὶ θύσων, ἀμήχανόν τι πελειάδων πληθος έπὶ τῶν τριόδων καὶ κατ' οἰκίαν έκάστην έθεασάμην. πυνθανομένῳ δέ μοι τὴν αἰτίαν, έφασαν οὐ θεμιτὸν εἶναι συλλαμβάνειν· ἀπειρησθαι γάρ έκ παλαιοῦ τοῖς οἰκήτορσι τὴν χρῆσιν. οὕτως ήμέρωται τὸ ζῶον ύπ' ἀδείας, ὥστ' οὐ μόνον ύπωρόφιον ἀλλὰ καὶ ὁμοτράπεζον ἀεὶ γίνεσθαι, καὶ ταῖς έκεχειρίαις έντρυφᾶν. ^[10]

Prov 2 65 έν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ θαυμασιώτερον ιδεῖν έστιν. τὸ γάρ ἄνθρωποβόρον καὶ θηρίων ἀργαλεώτατον ὁ κροκόδειλος, γεννώμενος καὶ τρεφόμενος έν τῷ ίερωτάτῳ Νείλῳ, τῆς ὠφελείας, καίτοι βύθιος ὧν, έπαισθάνεται. παρ' οἷς μὲν γάρ τιμᾶται πληθύνει μάλιστα· παρὰ δὲ τοῖς λυμαινομένοις οὐδ' ὄναρ φαίνεται, ὡς τῶν πλεόντων ὅπου μὲν καὶ τοὺς πάνυ θρασεῖς μηδ' ἄκρον έπιτολμᾶν καθιέναι δάκτυλον, ἄγεληδὸν έπιφοιτώντων· ὅπου δὲ καὶ τοὺς ἄγαν δειλοὺς έξαλλομένους νήχεσθαι μετὰ παιδιᾶς. χώρα δ' ἡ Κυκλώπων, έπειδὴ τὸ γένος αὐτῶν έστὶ πλάσμα μύθου, δίχα σποραῖς καὶ γεωπόνων ἄνδρῶν ήμερος καρπὸς οὐ φύεται, καθάπερ οὐδ' έκ τοῦ μὴ ὄντος τι γεννᾶται. ^[10]

Prov 2 66 τῆς Ἑλλάδος οὐ κατηγορητέον, ὡς λυπρᾶς καὶ ἁγόνου· πολὺ γάρ κἂν ταύτῃ τὸ βαθύγειον. εἰ δ' ἡ βάρβαρος διαφέρει ταῖς εύκαρπίαις, πλεονεκτεῖ μὲν τροφαῖς, έλαττοῦται δὲ τοῖς τρεφομένοις, ὧν χάριν αἱ τροφαί. μόνη γάρ ἡ Ἑλλὰς ἄψευδῶς ἄνθρωπογονεῖ, φυτὸν οὐράνιον καὶ βλάστημα θεῖον ήκριβωμένον, λογισμὸν ἀποτίκτουσα οἰκειούμενον έπιστήμῃ. τὸ δ' αἴτιον· λεπτότητι ἄερος ἡ διάνοια πέφυκεν ἄκονᾶσθαι. ^[10]

- Prov 2 67 διὸ καὶ Ἡράκλειτος οὐκ ἄπο σκοποῦ φησίν, “οὐ γῆ ξηρή, ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη.”
τεκμηριώσαιο δ’ ἂν τις καὶ ἐκ τοῦ τοὺς μὲν νήφοντας καὶ ὀλιγοδεεῖς συνετωτέρους εἶναι, τοὺς
δὲ ποτῶν ἀεὶ καὶ σιτίων ἐμπιπλαμένους ἥκιστα φρονίμους, ἅτε βαπτιζομένου τοῖς ἐπιούσι τοῦ
λογισμοῦ. ^[5]
- Prov 2 68 διὸ κατὰ τὴν βάρβαρον ἔρνη μὲν ταῖς εὐτροφίαις καὶ στελέχη περιμήκιστα, καὶ ζώων ἀλόγων
σφόδρα τὰ γονιμώτατα, νοῦν δ’ ἥκιστα γεννᾷ, διότι τὸ ὑψωθῆναι ἐξ ἀέρος αἰτίου αἰ γῆς καὶ
ὑδατος ἐπάλληλοι καὶ συνεχεῖς ἀναθυμιάσεις κατεκράτησαν. ἰχθύων δὲ καὶ ὀρνίθων καὶ
χερσαίων γέννη ζώων οὐκ ἔστιν ἐγκλήματα φύσεως ἐφ’ ἡδονὴν παρακαλούσης, ἀλλὰ δεινὸς
ψόγος τῆς ἡμῶν αὐτῶν ἀκрасίας. ^[5]
- Prov 2 69 ἀναγκαῖον μὲν γὰρ ἦν εἰς τὴν τοῦ ὅλου συμπλήρωσιν, ἵνα γένηται κόσμος ἐν ἐκάστω μέρει,
φύναι ζώων ιδέας ἀπάντων· οὐκ ἀναγκαῖον δὲ ἐπὶ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ὀρμῆσαι τὸ σοφίας
συγγενέστατον χρῆμα τὸν ἄνθρωπον, μεταβαλόντα εἰς ἀγριότητα θηρίων. ^[5]
- Prov 2 70 διὸ καὶ μέχρι νῦν, οἷς λόγος ἐγκρατείας, ἅπαξ ἀπάντων ἀπέχονται, λαχανώδει χλόη καὶ
καρποῖς δένδρων προσοψήμασιν ἡδίστη ἀπολαύσει χρώμενοι. τοῖς δὲ τὴν τῶν εἰρημένων
θοίνην ἡγουμένοις εἶναι κατὰ φύσιν ἐπέστησαν διδάσκαλοι, σωφρονισταί, νομοθέται κατὰ
πόλεις, οἷς ἐμέλησε τὴν ἀμετρίαν τῶν ἐπιθυμιῶν στεῖλαι, μὴ ἐπιτρέψαι τὴν χρῆσιν ἀδεᾶ πᾶσι
πάντων. ^[5]
- Prov 2 71 ἴα δὲ καὶ ῥόδα καὶ κρόκος, καὶ ἡ ἄλλη τῶν ἀνθέων ποικιλία, πρὸς ὑγίειαν, οὐ πρὸς ἡδονὴν
γέγονεν. ἅπλετοι γὰρ τούτων αἱ δυνάμεις, καὶ καθ’ αὐτὰς διὰ τῶν ὁσμῶν ὠφελοῦσιν, εὐωδίας
πάντας ἀναπιμπλάσαι, καὶ πολὺ μᾶλλον ἐν ταῖς ἱατρικαῖς συνθέσει τῶν φαρμάκων. ἔνια γὰρ
ἀναμιχθέντα τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις ἀριδηλοτέρας παρέχεται, καθάπερ εἰς ζώου γένεσιν ἡ
ἄρρενος καὶ θήλεος μίξις, ἰδίᾳ ἐκατέρου μὴ πεφυκὸς ποιεῖν ἅπερ ἄμφω συνελθόντα. ^[5]
- Prov 2 72 ταῦτ’ ἀναγκαίως λέλεκται πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ὑπὸ σου διαπορηθέντων, ἱκανὴν πίστιν
ἐργάσασθαι δυνάμενα τοῖς μὴ φιλονείκως ἔχουσι περὶ τοῦ τὸν Θεὸν τῶν ἀνθρωπίνων
ἐπιμελεῖσθαι πραγμάτων. ^[5]